Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Erityisasiantuntija Satu Salonen
Kansainvälinen osaaminen ja työvoima -tiimi
Työvoiman maahanmuutto ja kotoutuminen -yksikkö

LAUSUNTO

25.10.2023

Valtiovarainvaliokunta/kunta- ja hyvinvointijaosto

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024 (HE 41/2023 VP)

Teema: Toimenpiteet ulkomaisen työvoiman saatavuuden parantamiseksi sote-alalle

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä ja antaa siitä sosiaali- ja terveysalan ulkomaisen työvoiman saatavuuden edistämisen näkökulmasta seuraavan asiantuntijalausunnon:

Sosiaali- ja terveysala kärsii Suomessa merkittävästä osaajapulasta. Hallitusohjelman mukaisesti osana henkilöstöpulan ratkaisua tunnistetaan kansainväliset osaajat ja tuetaan hyvinvointialueita rekrytoinnissa sekä kielitaidon varmistamisessa.

Sote-alan rekrytointien laajentaminen, ml. kansainväliset rekrytoinnit, on tällä hallituskaudella osa Hyvän työn ohjelmaa. Ulkomaisen työvoiman saatavuuden parantamiseen liittyvää valmistelua tehdään poikkihallinnollisena yhteistyönä sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen kesken.

Sosiaali- ja terveysalan kansainvälisissä rekrytoinneissa on tärkeää, että maahan tulevat koulutetut ammattilaiset voivat siirtyä mahdollisimman nopeasti koulutustaan vastaaviin työtehtäviin. Lisäksi on huomioitava eettisen rekrytoinnin periaatteet, erityisesti lähtömaan oma tarve koulutetuille ammattilaisille. Pätevöitymis- ja kielikoulusta tarvitaan niin Suomessa jo oleville ulkomaisille ammattilaisille kuin kansainvälisen rekrytoinnin kautta maahan tuleville.

Syksyn 2023 aikana käynnistyy selvitystyö mahdollisuudesta järjestää kansallisesti yhtenäinen kielikoulutus. Selvitystyön tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva kielikoulutuksen järjestämisestä osana EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta Suomeen tulevien terveydenhuollon ammattilaisten laillistamisprosessia. Tarkoituksena on myös tehdä ehdotuksia kielikoulutuksen kehittämiseksi ja eri ammattiryhmille yhtenäisen kielikoulutuksen järjestämiseksi. Selvitystyön on tarkoitus valmistua vuoden 2024 alussa.

Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa EU/ETA-maiden ulkopuolella koulutettujen ammattihenkilöiden ammattioikeuden saamista. Maaliskuussa 2023 asetettu sosiaali- ja terveysalan kansainvälisen rekrytoinnin laillistamisprosessin ja sitä tukevan koulutuksen asiantuntijaryhmä valmistelee ehdotukset EU/ETA-maiden ulkopuolella koulutuksen suorittaneiden sairaanhoitajien, lääkäreiden ja hammaslääkäreiden laillistamisprosessin sujuvoittamiseen ja sitä tukevan koulutuksen toimeenpanossa tarvittaviin malleihin, kustannusten jakautumiseen sekä ohjaus-, resurssi- ja säädösmuutostarpeisiin. Asiantuntijaryhmä antaa ehdotuksensa keväällä 2024.

EU/ETA-maiden ulkopuolisiin maihin suuntautuvien kansainvälisen rekrytoinnin valtion toimenpiteiden ja resurssien suuntaamiseen pohjaksi valmistellaan TEM:n johdolla syksyn 2023 aikana kohdemaamalli. Mallissa kehitetään kumppanuuksia Intian, Vietnamin, Filippiinien ja Brasilian kanssa. Sosiaali- ja terveysala kuuluu keskeisimpiin toimialoihin, joille pyritään kumppanuuksien puitteissa luomaan edellytykset sujuvaan ja eettiseen kansainväliseen rekrytointiin. Ensimmäisenä työstetään yhteisymmärryspöytäkirja Intian kanssa.

Oleskelulupaprosessien sujuvuus on tärkeää ulkomaisen työvoiman saatavuuden edistämisen kannalta. Tavoitteena on, että keskimäärin yhden kuukauden käsittelyaika työn perusteella tehtyihin oleskelulupiin saavutetaan vuoden 2024 aikana. Järjestelmiä ja toimintatapoja on viime vuosina lupaviranomaisissa kehitetty, ja käsittelyajat ovat jo merkittävästi lyhentyneet huolimatta samanaikaisesta päätösmäärien kasvusta. Kehitystyötä on edelleen jatkettava, jotta lupamenettely on sujuvaa, luotettavaa ja väärinkäytöksiä torjuvaa, eikä muodostu pullonkaulaksi kansainvälisille rekrytoinneille millään toimialalla.